

Nr 29.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar; given Stockholms slott den 15 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 138, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar beräkna för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t ånyo anmäla detta ärende.

Inledningsvis vill jag därvid erinra om den verksamhet, som understödes med bidrag ur statens skogsutdikningsanslag och statens skogsodlingsanslag.

För den förstnämnda understödsverksamheten, vilken beslöts vid 1927

års riksdag (prop. nr 156; R. skr. nr 235), lända till efterrättelse bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag med däri genom kungörelserna nr 365/1928 och 273/1930 gjorda ändringar. Vidare har Kungl. Maj:t nämnda dag utfärdat cirkulär (nr 273) till samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av förstberörda kungörelse, vilket cirkulär ändrats i vissa delar genom cirkulär den 27 juni 1930 (nr 275) och den 30 april 1931 (nr 79). I avseende å de grundläggande bestämmelserna i ämnet må här erinras om följande.

Från statens skogsutdikningsanslag kan anvisas dels statsbidrag till utförande inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, dels ock särskilt förvaltningsbidrag för bestridande av skogsvårdsstyrelsernas kostnader för handhavandet av verksamheten. På framställning av skogsvårdsstyrelse beslutar Kungl. Maj:t, efter hörande av skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd, om anvisande till styrelsen dels av medel för utdelande av här avsedda statsbidrag, dels ock av förvaltningsbidrag. Dylik framställning skall av styrelsen göras före den 1 mars och åtföljas av förteckning över sådana till styrelsen inkomna ansökningar om statsbidrag, som styrelsen funnit vara av beskaffenhet att böra beviljas.

Ansökan om statsbidrag göres hos vederbörande skogsvårdsstyrelse, som, där ej styrelsen finner ansökningsen omedelbart böra avslås, föranstaltar om upprättande av förslag till utförande av det företag, vartill statsbidrag sökes. Statsbidrag kan av skogsvårdsstyrelse beviljas under förutsättning, att styrelsen finner nyttan av torrläggningen minst motsvara kostnaden därför. Statsbidrag får icke utgå för sådant i torrläggning ingående arbete, vartill annat statsunderstöd i form av bidrag eller lån eller bidrag från skogsvårdskassa förut utgått eller utgår. Statsbidrag kan beviljas till högst fyrtio procent av den utav skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för torrlägningsarbetet. Till aktiebolag får statsbidrag ej utgå.

För torrlägningsarbete, vartill statsbidrag beviljas, fastställer skogsvårdsstyrelsen arbetsplan. Med den, som mot åtnjutande av statsbidrag åtager sig ett torrlägningsarbete, skall skogsvårdsstyrelsen upprätta skriftligt kontrakt. Sedan kontrakt avslutats och viss säkerhetsförbindelse avlämnats av bidragstagaren och godkänts av styrelsen samt hos styrelsen styrkts, att arbetet blivit påbörjat, får en första utbetalning ske till bidragstagaren enligt styrelsens bestämmande. Återstoden av statsbidraget får lyftas i mån av arbetets fortgång, dock skall städse en fjärdedel av bidraget innestå, intill dess arbetet blivit vederbörligen avsynat och av skogsvårdsstyrelsen godkänt.

Alla med statsbidrag utförda arbeten, vartill förslag upprättats vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen, skola av vederbörande delägare underhållas, intill dess sådan underhållsskyldighet kan varda andra i laga ordning ålagd eller vederbörande från underhållsskyldigheten befriats. Övriga med statsbidrag verkställda arbeten skola underhållas i den omfattning och under den tid, högst tio år, som bestämts i det upprättade kontraktet.

Varje skogsvårdsstyrelse, som förmedlar statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag, skall årligen till Kungl. Maj:t avgiva redogörelse för verksamheten under nästföregående år enligt föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Vad enligt kungörelsen gäller om skogsvårdsstyrelse äger tillämpning jämväl i fråga om skogssällskapet med iakttagande, att skogssällskapet äger bevilja statsbidrag allenast till torrlägningsföretag å sådana skogar, vilka ägas av sällskapet eller vilkas vård och förvaltning utövas under medverkan och tillsyn av sällskapet, dock med undantag av skogar, varom i 2 § 1 mom. skogsvårdslagen förmåles.

Under anslagstiteln statens skogsutdikningsanslag har för budgetären 1927/1932 uppförts extra reservationsanslag med respektive 200,000, 300,000, 500,000, 700,000 och 800,000 kronor. I årets statsverksproposition (IX H. T., p. 137) föreslås, att anslaget för budgetåret 1932/1933 upptages till belopp av 800,000 kronor.

Den med statens skogsodlingsanslag avsedda understödsverksamheten är grundad på beslut av 1930 års riksdag (prop. nr 134; R. skr. nr 324) samt regleras genom bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från nämnda anslag. Vidare har Kungl. Maj:t sagda dag utfärdat cirkulär (nr 271) till samtliga skogsvårdsstyrelser och skogssällskapet med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av berörda kungörelse, vilket cirkulär ändrats i viss del genom cirkulär den 30 april 1931 (nr 78). De grundläggande bestämmelserna i nämnda kungörelse äro följande.

Från statens skogsodlingsanslag kan anvisas statsbidrag till utförande inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av företag, som avser skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å följande i mom. 1 av kungörelsen angivna marker med otillfredsställande skogstillgång, nämligen 1) skogsmark, som helt saknar trädvegetation eller är bevuxen med blott enstaka träd, 2) vanhävdad skogsmark, där skogsbeståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter, samt 3) skogsmark, som är bevuxen med s. k. stavaskogsbestånd. Statsbidrag får ej utgå till torrlägningsföretag, som avser höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, eller till åtgärd, som någon enligt gällande eller äldre skogsvårdslag är pliktig vidtaga, dock att statsbidrag kan lämnas till utförande av erforderliga återväxtåtgärder efter avverkning, som verkställts för erhållande av nöjaktig föryngring å mark, varom förmåles under nyssnämnda punkter 2) och 3). Förutom statsbidrag, som nyss sagts, kan från statens skogsodlingsanslag jämväl anvisas särskilt förvaltnings- och understödsbidrag för bestridande av kostnaderna för handhavandet av sagda verksamhet ävensom för understödjande enligt kungörelsens bestämmelser av åtgärder för vidmakthållande av skog, som uppdragits med hjälp av statsbidrag.

Statsbidrag kan beviljas under förutsättning, att skogsvårdsstyrelsen finner nyttan av företaget minst motsvara kostnaden därför, samt får utgå med högst femtio procent av den utav styrelsen godkända kostnaden. I sagda kostnad får, där styrelsen finner erforderligt, att det område, före-

taget avser, inhägnas eller att annan hägnadsåtgärd för områdets fredande mot betesdjur vidtages, inräknas ersättning för åtgärdens utförande. Har styrelsen vid prövning av fråga om statsbidrag till företaget ansett behov av hägnad för berörda ändamål ej föreligga, men finner styrelsen senare dylikt behov vara för handen, äger styrelsen att av det förenämnda förvaltnings- och understödsbidraget bevilja ett särskilt understöd till hägnadens utförande, vilket understöd får uppgå till högst femtio procent av den av styrelsen godkända kostnaden härför.

Statsbidrag får ej lämnas till annan än den, som med ägande- eller fideikommissrätt innehar marken. Till aktiebolag får ej heller här statsbidrag utgå.

Beträffande ansökan om medel till utlämnande av här avsedda statsbidrag, ansökan om statsbidrag, kontrakt om arbetets utförande, statsbidragets lyftande, redogörelse över verksamheten, rätt för skogssällskapet att förmedla statsbidrag m. m. gälla i tillämpliga delar enahanda bestämmelser som ifråga om statens skogsutdikningsanslag.

Under titel statens skogsodlingsanslag har anvisats extra reservationsanslag å 600,000 kronor för budgetåret 1930/1931 och å 400,000 kronor för budgetåret 1931/1932. I årets statsverksproposition (IX H. T., p. 136) föreslås, att anslaget för budgetåret 1932/1933 upptages till belopp av 350,000 kronor.

I detta sammanhang må vidare omnämnas, att särskilt anslag från och med budgetåret 1924/1925 årligen beviljats till främjande av skogsvård å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar m. fl. områden. Anslaget, som har natur av extra reservationsanslag, har uppförts för ett vart av budgetåren 1924/1931 med 20,000 kronor samt för budgetåret 1931/1932 med 50,000 kronor. I årets statsverksproposition äskas ett anslag för ändamålet till belopp av 40,000 kronor. Anslaget plägar ställas till domänstyrelsens förfogande, att användas till understödande av skogsvård å enskildas skogar inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar ävensom i kustlandet belägna skogar, lydande under förordningen den 18 juni 1915 (nr 251) angående utsyning å viss skog inom nämnda lappmarker m. fl. områden, därvid domänstyrelsen tillerkänts rätt att för varje särskilt fall bestämma, huruvida föreslagna skogsvårdsåtgärder skola helt eller delvis bestridas av ifrågavarande anslag ävensom i övrigt meddela närmare föreskrifter rörande medlens användning.

Den 16 oktober 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla utredningsmän för att inom nämnda departement, i enlighet med i statsrådsprotokollet av mig angivna riktlinjer, verkställa utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för vinnande av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter, förbättrat ekonomiskt utbyte av skogsbruket samt intensivare skogsvård. Vid ifrågavarande utredning, vilken var föranledd bland annat av riksdagens skrivelse den 31 maj 1930, nr 328, angående intensivare skogsvård å skogarna i Norrland, skulle jämväl undersökas möjligheterna för beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket. Beträffande utredningens bedrivande

framhöll jag, att det syntes lämpligt, att särskilda förslag upprättades och skyndsammast möjligt framlades i skilda delar av ämnet, allt efter arbetets fortgång.

Till de jämlikt sagda bemyndigande av mig tillkallade utredningsmännen, vilka antagit benämningen 1931 års skogssakkunniga, överlämnades genom remiss den 2 november 1931 en framställning den 16 oktober 1931 från *K. R. Karlsson i Gasabäck m. fl. ombud för ett större antal kommuner inom Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län*. Ombuden hava hemställt, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande vilka åtgärder, som kunde finnas erforderliga för arbetslöshetens snara bekämpande inom norrlandslänen, och, i den mån riksdagens medverkan härtill krävdes, till 1932 års riksdag göra de framställningar i ärendet, vartill omständigheterna kunde föranleda. Till stöd för denna hemställan hava ombuden anfört i huvudsak följande.

Arbetslösheten i Norrland, som redan tidigare varit avsevärd, hade under innevarande år ytterligare förvärrats. Från att tidigare övervägande hava varit ett bekymmer i industrisamhällena hade den nu blivit en dyster verklighet för alla kommuner och hotade på många håll att undergräva kommunernas ekonomi. Som bevis härför finge anföras, att de flesta kommuner innevarande höst i sina statförslag nödgats gå in för skattehöjningar, som i en del fall uppginge till 100 procent av förut utgående debiteringar, beroende på ökade anslag till arbetslöshetens bekämpande.

Orsaken till de rådande förhållandena låge i den bekanta depressionen inom trävaruindustrien, vilken industri vore den viktigaste faktorn inom Norrlands ekonomiska liv. Arbetet inom sågverks- och trämasseindustrien hade nedlagts eller inskränkts i stor utsträckning. Avverkningarna, som varit en oundgänglig inkomstkälla för ej blott de enbart skogsarbetande utan jämväl de små jordägarna i skogskommunerna, vilka icke kunde leva endast på sina jordbruk, hade avstannat, och flottningarna, som tidigare givit utkomst åt ett avsevärt antal arbetare, hade till följd härav reducerats till ett minimum.

De arbeten, som dithills genom kommunernas försorg kunnat avvägabrigas dels med statsbidrag och dels helt bekostade av kommunerna, hade icke varit tillräckliga för att hålla nöden borta.

För överläggning med anledning av denna situation sammanträdde den 5 september 1931 en konferens å Sundsvalls stadshus, varvid 108 kommuner inom Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län lät sig representera med 110 ombud.

Inför den oundgängliga nödvändigheten att finna en väg ut ur rådande förhållanden och utfinna möjligheter till arbete hade tanken av lätt förklarliga skäl fallit på skogen såsom den viktigaste utkomstkällan för Norrlands befolkning och på de vidare möjligheter, som skogen rymde till folkets försörjning.

Genom en mera rationell skogsvård skulle säkerligen kunna åstadkommas betydande arbeten för lindrande av arbetslösheten och det med densamma uppkomna nödtillståndet. De skogsvårdande arbetenas nödvändighet framträdde i synnerhet nu, då den rådande depressionen inom trävaruindustrien tvingade skogsägarna att inskränka desamma till de allra oundgängligaste. Skogsvårdsarbeten ägde också såsom nödhjälpsarbete

avgjorda företräden framför andra arbeten, som igångsatts för lindrande av arbetslösheten, företräden, bestående i att detta arbete vore permanent med avseende på behovet och, under förutsättning att all skog erhöles behövlig vård i form av skogsvårdande huggningar, dikningar och övriga markförbättringsåtgärder, gäve så stora möjligheter till arbete, att en verklig lindring i rådande nödläge kunde påräknas. Nödvändiga kostnader för verktyg och utrustning bleve vid detta arbete de lindrigast möjliga, och arbetet ägde möjlighet att absorbera rätt skilda åldrar och arbetsprestationer. Därtill komme, att arbetet kunde anordnas i de flesta kommuner, och långa och kostsamma transporter från de arbetslösa hemort till avlägsna arbetsplatser kunde i görligaste mån undvikas. Någon kostbar organisation för arbetets bedrivande behövde heller icke åstadkommas, då skogsvårdsstyrelserna med fördel torde kunna handhava arbetenas ledning. Sist men icke minst borde framhållas, att de föreslagna skogsvårdande arbetena komme att öka skogens avkastningsförmåga och därmed hela nationens tillgångar.

För att de föreslagna arbetena i erforderlig utsträckning skulle kunna komma till utförande, kräddes dock anslag från statens sida, och borde de hittills utgående anslagen för skogsdikning och skogsodling väsentligt höjas och eventuellt sammanslås för att möjligen efter nya grunder, som rådande nödläge krävde, utbetalas.

Skulle anslagen som hittills utgå var för sig till skogsdiknings- och skogsodlingsändamål, borde, med hänsyn till särskilt de små markägarnas svårighet att åstadkomma på dem belöpande andel av arbetskostnaderna, anslagen till de förstnämnda höjas till minst samma procent som den, efter vilken de senare utginge. Därjämte syntes det vara nödvändigt låta skogsodlingsanslaget vidgas att omfatta jämväl beståndsvårdande huggningar i skog, som ännu icke nått sådan utveckling, att den lämnade avsättningsbarhet virke.

Då vidare trävarubolagen ägde omkring hälften av Norrlands skogsmark, syntes det vara nödvändigt, att även dessa bolag bleve delaktiga av ifrågavarande anslag, om arbetstillfällen i tillräcklig utsträckning skulle kunna erhållas.

Vid de skogsvårdande arbetenas bedrivande komme en anseelig mängd bränslevirke att utvinnas. Detta virke borde icke få förfaras utan i största möjliga utsträckning komma till användning. För detta ändamål borde det vara ett nationalintresse, att detta bränsle utnyttjades vid såväl statliga som kommunala inrättningar mer än hittills. Även om eldning med ved och träkol skulle ställa sig något dyrare än med stenkol och koks, borde icke denna omständighet få hindra förslagets genomförande. Slutligen framhöles önskvärheten av att de numera utexperimenterade kolgasdrivna motorfordonen finge påräkna statsmakternas intresse, då en framtida övergång till övervägande bruk av denna motortyp skulle giva ett väsentligt stöd åt skogshanteringen.

I utlåtande i ämnet den 1 december 1931 hava *1931 års skogssakkunniga* — verkställande direktören i Svenska trävaruexportföreningen J. L. Ekman, ordförande, samt f. d. riksdagsmannen K. R. Karlsson i Gasabäck, förtroendemannen hos Svenska sågverksindustriarbetarförbundet A. Lindberg, sekreteraren hos centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund docenten E. A. F. Lundh och skogschefen vid Kramfors aktiebolag, jägmästaren E. W. Ronge — till en början anförte i huvudsak följande.

Enligt vad för de sakkunniga vore känt, hade arbetslösheten inom Norrlands skogssocknar under sistliden höst nått en mycket betydande omfattning. Vål komme denna arbetslöshet i och med vinteravverkningarnas igångsättande att temporärt reduceras, men då avverkningarna ifråga på grund av nödtvungna produktionsinskränkningar inom träförädlingsindustrin komme att bli i väsentlig mån reducerade, vore en förhållandevis mycket omfattande arbetslöshet tyvärr att förvänta även under vintern 1931—1932. Årets kronoskogsauktioner, som särskilt vad övre Norrland beträffade givit synnerligen dåliga resultat, kunde härvid åberopas såsom fullt oförtydbara bevis. Då vinterförtjänsterna allttjämt spelade en mycket avgörande roll för den norrländska skogsbefolkningens existensvillkor, och då därjämte förtjänstmöjligheterna från skogsbruket under instundande sommar utan tvivel torde bli ytterligt minimala, kunde man redan nu med bestämdhet förutse, att försörjningsmöjligheterna under år 1932 komme att bli i hög grad försvårade för den del av landets befolkning, som för sin utkomst vore helt eller delvis beroende av arbetsförtjänster inom skogsbruket.

Även om de sakkunniga förutsätta, att genom kommunernas ingripande och arbetslöshetskommissionens verksamhet nöden i de flesta fall skulle kunna hållas borta, syntes dock läget vara av den allvarliga karaktär, att en prövning borde verkställas, huruvida icke nya grunder kunde vinna tillämpning i strävandena att motverka arbetslösheten inom skogsbruket.

Med hänsyn härtill funne sig de sakkunniga, med stöd tillika av direktiven i statsrådsprotokollet i ärendet angående utredningens bedrivande, böra skyndsamt undersöka, huruvida i möjligaste mån snabbt verkande åtgärder kunde vidtagas till beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket. En ytterligare anledning härtill vore, att de sakkunniga ej vågade förutsätta, att det dem anförtrodda uppdraget skulle i sin helhet kunna slutföras inom sådan tid, att därvid eventuellt framlagda förslag kunde bli förelagda 1932 års riksdag.

Vad först beträffade möjligheterna att genom igångsättande i större omfattning av skogsvårdsarbeten på statens egna skogar skapa ökade arbetstillfällen, ville de sakkunniga erinra om att denna fråga varit föremål för 1931 års riksdags behandling. I två inom riksdagen väckta likalydande motioner (I: 265 och II: 428) hemställdes på anförda skäl, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om igångsättande snarast möjligt av skogsvårdsarbeten å kronans skogar i olika delar av landet under för beredskapsarbeten föreslagna villkor i så stor utsträckning, som motsvarades av tillgången på därtill lämplig, ledig arbetskraft och av tillgångarna i domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader. Sedan riksdagen i skrivelse den 30 maj 1931, nr 319, i anledning av förberörda motioner samt under åberopande av jordbruksutskottets utlåtande nr 90, anhållit, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i nämnda syfte, hade Kungl. Maj:t gjort viss anmodan i ämnet till domänstyrelsen.

Enligt vad de sakkunniga från domänstyrelsen inhämtat hade styrelsen med anledning härav i cirkulärskrivelser anmodat den förvaltande personalen att, under beaktande av tillgången inom olika orter av ledig arbetskraft, i den mån arbetena kunde anses ekonomiskt försvarbara, i största möjliga utsträckning under år 1931 å domänfondens skogar bedriva sådana arbeten — under utgiftstitlarna skogsodling, hägnad, skogsskydd och plantskogsvård samt dikning — för vilka kostnaderna gäldades

ur förnyelsefonden. Enligt samma cirkulärskrivelser skulle extra utgiftsförslag för ifrågavarande arbeten upprättas och insändas till styrelsen. De i denna ordning anvisade särskilda anslagen ur förnyelsefonden hade tillsammans utgjort 907,104 kronor. För år 1931 hade till arbeten, för vilka kostnaderna bestredes ur förnyelsefonden, anvisats sammanlagt 3,174,075 kronor.

I detta sammanhang torde jämväl böra beaktas, att för närvarande reservarbeten i statens arbetslöshetskommissions regi påginge å 35 av domänfondens och ecklesiastiska skogar inom de sju södra distrikten. Arbetsstyrkan vid dessa arbetsplatser uppginge den 14 november 1931 till 1,746 man. Under året beräknades omkring 430,000 dagsverken nedläggas å dessa arbeten. Reservarbetarna sysselsattes i huvudsak med vägarbeten och dikningar ävensom med diverse andra arbeten.

Vad nu anförts beträffande bedrivandet av skogsvårdsarbeten på under domänverkets förvaltning stående skogar torde enligt de sakkunnigas uppfattning visa, att möjligheterna att där ävägbringa en ökning av arbetstillfällena även kommit till utnyttjande. De sakkunniga hade anledning förvänta, att detta under trycket av den stegrade arbetslösheten även framdeles skulle bli va fallet.

För de sakkunniga återstode emellertid att pröva, vilka möjligheter de enskilda skogarna i sådant avseende kunde bjuda. Redan av det förhållandet, att dessa skogar med avseende på ytvidden skogsproduktiv mark omfattade mer än tre fjärdedelar av landets samtliga, framginge, att dessa borde kunna erbjuda vidsträckta arbetsfält i sagda avseende.

Genom riksskogstaxeringsnämndens utredningar hade ådagalagts, att skogarnas tillstånd i landet överhuvud taget lämnade åtskilligt övrigt att önska. Icke minst kanske av denna anledning hade staten under senaste tid vidgat och förstärkt sin understödsverksamhet till de enskilda skogarnas förbättrande. De sakkunniga syftade härvid i främsta rummet på de särskilda skogsvårdsanslag, statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag, vilka av riksdagen beviljats.

Nämnda anslags beviljande hade föregatts av särskilda utredningar genom sakkunniga. Dessa utredningar gävo på grundval i främsta rummet av riksskogstaxeringsnämndens undersökningar vid handen, att mycket betydande arealer förefunnes, som av olika anledningar vore i skogsproduktivt avseende mindre tillfredsställande. De marker, vars skogsproduktiva förmåga man ansett möjligt genom olika skogsvårdsåtgärder stegra eller mobilisera, vore så betydande, att man kunde utgå ifrån, att enbart på enskildas skogar riklig tillgång på dylika arbetsobjekt skulle finnas under överskådlig framtid. Detta gällde även med den fordran, att åtgärderna vid normalt förhållande mellan virkespriser och arbetskostnader skulle vara räntabla.

Riksdagens beviljande utan meningsskiljaktighet av ifrågavarande anslag visade, icke blott att en intensivare skogsvård ansetts vara av behovet påkallad, utan även att den uppfattningen gjort sig gällande, att staten ägde direkt intresse av att en förbättrad skogsvård komme till stånd.

Så vitt man hittills kunde döma, hade nu berörda anslag, statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag, fyllt ett viktigt behov och blivit till stor nytta för frammanandet av en förbättrad skogsvård. Detta omdöme gällde särskilt det förstnämnda anslaget, vilket sedan år 1927 höjts från 200,000 till 800,000 kronor, vilket senare belopp anvisats för budgetåret 1931/1932.

Dessa anslag hade utan tvivel även varit till stor nytta för skapandet av arbetstillfällen inom skogsbruket, varigenom de bidragit till att lindra arbetslösheten inom denna näring. Helt naturligt hade även under rådande förhållanden dylika synpunkter varit vägledande för den myndighet, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, som ägde att till Kungl. Maj:t ingiva framställningar om medel till ifrågavarande ändamål. De skäl, som vid anslagsäskande för nästkommande budgetår av centralrådet i ämnet anförts, syntes de sakkunniga riktiga, och funne de centralrådets framställning om ökning av statens skogsutdikningsanslag med 200,000 till 1,000,000 kronor vara väl motiverad.

De sakkunniga hade i det föregående erinrat om våra skogars i viss utsträckning otillfredsställande tillstånd och det därav följande omfattande behovet av skogsvårdsåtgärder samt konstaterat, att statsmakterna med sällspord enighet funnit det vara väl förenligt med statens intresse att bevilja statsbidrag till dylika åtgärders utförande på enskildes marker. De sakkunniga hade vidare gjort gällande, att arbetslösheten för närvarande vore av synnerligen allvarlig beskaffenhet, och att den icke minst drabbat den del av vår befolkning, som för sin försörjning vore beroende av arbete inom skogsbruket. De sakkunniga måste därför utgå ifrån, att staten alltjämt bleve nödsakad anslå betydande summor för arbetslöshetens bekämpande.

Med nu nämnda förhållanden till utgångspunkt låge enligt de sakkunnigas mening den tanken nära till hands, att det vore till allmän fördel, om behovet av skogsvårdsåtgärder kunde tillgodoses på samma gång som arbetslösheten lindrades. Som de sakkunniga framhållit, hade centralrådet redan varit inne på denna tankegång. Det vore givet, att de medel, staten efter hittills tillämpade grunder anvisat för skogsvårdsändamål, i icke ringa utsträckning tillgodosåge båda nu ifrågavarande ändamål.

De sakkunniga förmenade emellertid, att förhållandena i berörda avseenden nu vore sådana, att de motiverade en undersökning, huruvida icke även en direkt sammankoppling av nämnda syften kunde genomföras. Härmed avsåge de sakkunniga ej en ändring av de normer, som gällde för nu redan utgående anslag, vilka gjorde god nytta och syntes vara ändamålsenligt avvägda, utan en utvidgning efter, med hänsyn till syftet, i viss mån ändrade grunder av den statliga bidragsverksamheten på ifrågavarande område.

Härefter hava de sakkunniga anført, att de, i syfte att behovet av såväl skogsvårdsåtgärder som arbeten till arbetslöshetens lindrande må bliva på en gång tillgodosett, tänkt sig en utvidgning av statens hittillsvarande bidragsverksamhet för skogsutdikning och skogsodling, anordnad på följande sätt. Av riksdagen borde beviljas ett särskilt anslag att utgå till skogsvårdsåtgärder å enskildas skogsmarker. Detta anslag borde ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för utdelning till markägare efter de grunder, som gällde för statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag. I dessa grunder borde vidtagas med avseende på nu ifrågavarande nya anslag endast de ändringarna, att bolagen tillerkändes bidragsrätt, samt att som villkor för statsbidrags erhållande stadgades, att bidragstagaren skulle vara skyldig dels att omedelbart igångsätta arbetet, sedan planen för företaget blivit av vederbörande skogsvårdsstyrelse godkänd och

Kungl. Maj:t för ändamålet anvisat erforderliga medel, dels ock att för arbetets utförande företrädesvis använda sådan i hans tjänst eventuellt tidigare anställd personal, som av vederbörande kommuns arbetslöshetskommitté eller organ med motsvarande uppgift förklarats vara arbetslös och i behov av hjälp.

Till ytterligare motivering av detta förslag hava de sakkunniga anfört följande.

Då det gällde att medelst statsbidrag understödja skogsvårdsåtgärder å enskildas marker, torde skogsvårdsstyrelserna vara de organ, som lämpligen borde handhava bidragsverksamheten. Skogsvårdsstyrelserna besitte nämligen riklig erfarenhet på området och förfogade redan över en organisation, som särskilt uppbyggts för utförandet av de uppgifter, varom nu vore fråga. De vore sålunda väl förtrogna med tillämpningen av de bestämmelser, som gällde för statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag.

De enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar tillhörde emellertid ej skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. Sedan frågan om förändrad lagstiftning för angivna skogar varit föremål för särskild utredning genom inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga, hade förslag framlagts om ett utvidgande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde jämväl till ifrågavarande trakter. De sakkunniga ansåge sig emellertid ej hava skäl räkna med att en i dylik riktning förändrad lagstiftning för dessa skogar skulle kunna bli verklighet inom sådan tid, att redan under nästkommande år uppsikten över ifrågavarande enskilda skogar komme att anförtros skogsvårdsstyrelser.

Å andra sidan torde behovet av bidrag för nu ifrågavarande ändamål vara synnerligen stort i lappmarkerna. Det hade därför ej förelegat skäl för de sakkunniga att från bidragsrätt undantaga sagda områden. Bidragsverksamheten kunde emellertid, åtminstone tillsvidare, ej där handhavas av skogsvårdsstyrelser, utan måste uppgiften ifråga anförtros annat organ. De sakkunniga ville i sådant avseende föreslå, att domänstyrelsen utsåge särskilda skogsstatstjänstemän, vilka, stationerade å lämpliga platser, under vederbörande överjägmästares överinseende skulle hava till uppgift att ombesörja den ifrågavarande bidragsverksamheten.

De sakkunniga förutsatte härvid, att de på sådant sätt utsedda särskilda skogsstatstjänstemännen närmast skulle handhava de uppgifter, som beträffande verksamheten ifråga tillkomme länsjägmästarna, under det att överjägmästarnas åliggande närmast skulle motsvara skogsvårdsstyrelsernas. Någon handläggning av bidragsärendena i domänstyrelsen skulle vid föreslagen anordning ej behöva ifrågakomma.

Vad anginge de skogsvårdsåtgärder, som enligt de sakkunnigas uppfattning borde bli föremål för statsunderstöd från det nu ifrågasatta nya anslaget, ansåge de sakkunniga, att dessa borde begränsas att endast omfatta sådana, vilka redan från nu utgående anslag kunde bli föremål för bidrag. Å arbetsobjekt av detta slag funnes, som de sakkunniga redan framhållit, riklig tillgång. De sakkunniga ville därför ej tillstyrka, att statsbidrag generellt finge utgå till beståndsvårdande huggningar i skog, som ännu icke nått sådan utveckling, att den lämnade avsättningsbart virke. Rójningar i stavaskogsbestånd komme däremot, jämlikt gällande bestämmelser för statens skogsodlingsanslag, att bli bidragsberät-

tigade. 1928 ars skogsvårdskommitté beräknade, med ledning av från skogsvårdsstyrelserna inkomna yttranden, att arealen av de marker, som i Norrland och Dalarna å skogar under skogsvårdslagen vore be vuxna med bestånd av nyssangivna beskaffenhet, skulle uppgå till ungefär 350,000 hektar. I lappmarkerna torde även finnas betydande arealer dylik skog. Då de sakkunniga utginge ifrån att för statens skogsodlingsanslag gällande bestämmelser lämnade skogsvårdsstyrelserna möjlighet att med statsmedel understödja rójningar i sådana bestånd av stavaskogstyp, där en nöjaktig utveckling utan dylik åtgärd ej vore att förvänta, syntes, med den erfarenhet tillika de sakkunniga besutte rörande skogsförhållandena i Norrland, möjligheter föreligga, att utan ändring av grunderna för statens skogsodlingsanslag utföra med statsmedel understödda rójningar i betydande omfattning.

De för det nu ifrågasatta anslaget föreslagna särskilda bestämmelserna åsyftade uteslutande att göra anslaget så effektivt som möjligt med avseende på arbetslöshetens lindrande. För detta ändamål hade de sakkunniga funnit nödvändigt, i första hand, att föreslå en utsträckning av bidragsrätten till aktiebolag. Enligt föreliggande statistik besutte aktiebolagen 27,5 procent av landets totala produktiva skogsmarksareal; inom skogsvårdslagens område i Norrland uppginge deras innehav av dylik mark till drygt 36 procent av den totala samt till 43 procent av den i enskild hand befintliga.

Det vore uppenbart, att ett utsträckande av nu ifrågavarande bidragsrätt till bolagen skulle medföra i väsentlig grad ökade möjligheter till igångsättande av sådana skogsvårdsarbeten, varom nu vore fråga. Redan förutnämnda arealsiffror gäve detta tydligt vid handen. Dessa vore dock ej i detta hänseende utslagsgivande. Man kunde nämligen mycket väl göra gällande, att även, för åtskillig tid framåt, de skogsvårdsåtgärder av ifrågavarande slag, som skulle behöva utföras å enskildas i icke bolagshand varande marker, vore mer än tillräckliga för att tillgodose det behov av arbetstillfällen, som nu behövde fyllas. För ett riktigt bedömande av detta spörsmål måste man emellertid beakta, att det med det nu ifrågasatta nya anslaget gällde att snabbt bereda arbete genom skogsvårdsåtgärder, som uppfyllde vissa fordringar och kunde förläggas till orter, där arbetslösheten vore särskilt omfattande. Redan denna sammankoppling av olika villkor, som samtidigt måste uppfyllas, gjorde en utsträckning av området för bidragsverksamheten önskvärd. Av avgörande betydelse för frågans bedömande bleve emellertid, att för utförande av de statsunderstödda företag, varom nu vore fråga, även krävdes betydande insatser av markägarna. Beträffande skogsutdikningsföretag måste sålunda markägarna, förutom vissa planläggningskostnader, bestrida 60 procent av de beräknade grävningskostnaderna. Gällde det företag, som vore av beskaffenhet att kunna understödjas med bidrag från statens skogsodlingsanslag, uppginge markägarnas insatser, förutom visst bidrag till planläggningskostnaden, till 50 procent av de för företagets utförande beräknade kostnaderna. Då de sakkunniga ej funne skäl föreslå någon ökning av de kostnadsandelar, som enligt hittills gällande grunder kunde betalas av statsmedel, bleve emellertid nödvändigt uppmärksamma, att omfattande skogsvårdsåtgärder av nu ifrågavarande beskaffenhet endast kunde komma till utförande under den förutsättning, att markägarna besutte intresse för åtgärdernas utförande samt vore villiga och i stånd att påtaga sig å dem belöpande utgifter för företagen.

De sakkunniga vore av den uppfattningen, att en väsentlig ökning av

de skogsvårdsåtgärder, varom nu vore fråga, ej under nuvarande, ur ekonomisk synpunkt bekymmersamma tider kunde ske, med mindre även bolagen tillerkändes rätt till bidrag. För en till bolagen utsträckt bidragsrätt talade även det förhållandet, att de sakkunniga med bidragsrätten jämväl velat förbinda det villkoret, att företrädesvis hjälpbehövande arbetslösa skulle komma ifråga för arbetenas utförande. Det vore då givet, att bolagen hade de största förutsättningarna att anlita dylika arbetslösa i de företag, som å deras marker kunde komma att planeras.

Beträffande nu avhandlade villkor om de arbetslösas användning i på föreslaget sätt statsunderstödda företag, ville de sakkunniga framhålla, att det borde ankomma på vederbörande skogsvårdsstyrelse eller tjänsteman med i nu ifrågavarande avseende motsvarande uppgift att tillse, att företag endast planlades i de kommuner, där verklig arbetslöshet rådde. Markägaren skulle, som redan framhållits, vid bidrags beviljande tillförbindas företrädesvis anlita sådana arbetare, som av vederbörande kommuns arbetslöshetsorgan förklarats sakna arbete och vara i behov av hjälp. Markägare skulle dock under alla förhållanden äga rätt endast anställa sådana arbetare, som ägde färdighet för uppgiften ifråga, varjämte han, vilket redan tidigare framhållits, borde kunna lämna företräde åt sådana personer, tillhörande förutnämnda kategori, vilka varit anställda i hans tjänst eller i allmänhet varit beroende av de arbetsförtjänster för sitt uppehälle, som av honom kunnat erhållas.

Som ett ytterligare villkor för bidrag hade de sakkunniga föreslagit, att bidragstagare skulle förbinda sig att omedelbart efter planens godkännande av vederbörande skogsvårdsstyrelse eller överjägmästare och sedan av Kungl. Maj:t för ändamålet beviljats erforderliga medel igångsätta företaget. De sakkunniga hade föreslagit denna bestämmelse som en garanti för att de ifrågavarande arbetena snabbast möjligt måtte kunna bereda lindring i arbetslösheten.

Som de sakkunniga redan framhållit, vore det att förvänta, att arbetslösheten inom skogsbruket komme att bli särskilt svår nästkommande vår. Redan vid denna tid borde emellertid den föreslagna bidragsverksamheten kunna gripa in. För den händelse riksdagen anvisade nödiga medel för ändamålet, borde skogsvårdsstyrelserna och de tjänstemän, som kunde få sig motsvarande uppgifter förelagda, omedelbart efter snösmältningen kunna på grundval av inkomna bidragsansökningar från markägarna igångsätta undersökningen av de ifrågasatta företagen. I omedelbar anslutning härtil borde sedan planer upprättas för företagen. Så snart ske kunde, borde därefter vederbörliga uppgifter om företagen insändas till Kungl. Maj:t, som, under förutsättning att framställningarna godkändes, successivt och i den utsträckning tillgängliga medel det medgäve, till skogsvårdsstyrelserna och vederbörande överjägmästare anvisade äskade belopp såväl för utdelning till markägarna som till förvaltningskostnadernas täckande. Det förhållandet, att för ändamålet anvisade medel ej bleve tillgängliga förrän nästkommande budgetår eller tidigast den 1 juli 1932, behövde enligt de sakkunnigas mening ej utgöra hinder för ett igångsättande av verksamheten skyndsammast möjligt under våren. En successiv bidragstilldelning allt efter inkomna framställningar från skogsvårdsstyrelser och överjägmästare torde emellertid bli nödvändig, för att ej arbetenas igångsättande onödigtvis skulle fördröjas. Dessa kunde nämligen först påbörjas, sedan de bidragsbeviljande myndigheterna och markägarna ägde visshet om att planerna

godkänts och statsbidrag för desammas utförande anvisats. En uppsamling av samtliga ett visst års ansökningar till bestämd tidpunkt kunde därför lämpligen ej ske, om ett fördröjande av arbetena skulle kunna undvikas.

De sakkunniga hölle före, att en statlig bidragsverksamhet, anordnad på nu föreslaget sätt, skulle visa sig väl fylla den uppgift, som med densamma avsetts. Förutom vad därom redan i det föregående blivit anfört vore anledningen till att de sakkunniga ansett sig böra föreslå ett särskilt anslag för nu avsedda ändamål framförallt att söka däri att de sakkunniga ansåge, att nu ifrågavarande bidragsverksamhet endast borde komma till temporärt utövande och sålunda nedbringas eller helt upphöra i samma mån som den av nu rådande kristid föranledda arbetslösheten minskades eller försvunne. Det hade då ej syntes de sakkunniga lämpligt att på grund av, som de ville tro, tillfälliga förhållanden förändra normerna för de normalt utgående statliga skogsvårdsanslagen, då den verksamhet, som med stöd av dessa bedreves, alltfjämt borde fortgå och väl överlevde den, som kunde komma att med anledning av det nya anslaget igångsättas.

De sakkunniga ville slutligen ytterligare något beröra de fördelar, som syntes vara att vinna av ett bekämpande av arbetslösheten jämväl efter nu föreslagen linje.

Redan hade antytts, hurusom det måste vara till samhällets gagn, att de arbeten, som åvägabringades för de arbetslösas räkning, komme att gynna produktiva ändamål. Därjämte vore önskvärt, att deras beskaffenhet vore sådan, att de under normala förhållanden kunde anses fullt räntabla. De sakkunniga ville erinra om att som villkor för de arbeten, varom nu vore fråga, komme att gälla, att den på grundval av dylika normala förhållanden kalkylerade skogsproduktiva båtnaden av företagen minst skulle täcka kostnaderna. För nu föreslagna arbeten komme alltså nämnda fordringar att uppfyllas. Härutöver finge nämnas, att dessa arbeten komme att bidraga till ett botande av påtagliga brister i vår produktionsapparat, brister, som av statsmakterna vore väl kända, och som av dem ansetts vara av den allvarliga karaktär, att särskilda statsåtgärder ansetts befogade.

Ytterligare kunde såsom en fördel med nu ifrågasatta arbeten framhållas, att genom deras utförande ej hela tungan av arbetslöshetens lindrande lades på stat och kommun, utan bleve bördorna tämligen väl fördelade mellan stat och enskilda. Statsanslaget gäves därigenom en betydligt kraftigare verkan, än om det ej hade enskilda insatser till samtidig påföljd.

Vad till sist anginge det ifrågasatta anslagets storlek, funne de sakkunniga det svårt att därom med bestämdhet yttra sig. Medelsbehovet torde nämligen på ett komplicerat sätt bliva beroende av rådande konjunkturer under nästkommande år inom skogsbruk och träförädlingsindustri. Blev dessa än mer försämrade, än vad nu vore fallet, komme detta att stegra arbetslösheten och därigenom öka det ifrågavarande medelsbehovet, samtidigt som markägarnas möjligheter att medverka till arbetenas utförande minskades.

Om man endast toge hänsyn till de produktionsinskränkningar, som för 1932 sannolikt komme att gälla för sågverks- och sulfitindustrien, vilka, lågt räknat, kunde beräknas uppgå till 20 procent av 1930 års produktionsiffror, innebure detta en minskning av arbetstillfällena för

skogs- och flottningsarbetarna med ungefär 3 miljoner dagsverken. Till detta mått på minskningen av arbetstillfällena för nämnda arbetare skulle ytterligare läggas det antal dagsverken, som under normala förhållanden plägade erbjudas dessa för olika skogsvårdsarbetens utförande, men som under rådande depressionstider ej kunde komma till utförande, då markägarna ej hade råd därtill. Förvisso vore även detta antal dagsverken mycket betydande.

Förenämnda summariska beräkningar torde vara för nu ifrågavarande ändamål tillräckligt belysande. Samtidigt som de sakkunniga väl insåge, att statsfinansiella skäl förhindrade en så riklig medelsanvisning, att behovet av arbetstillfällen skulle kunna fyllas, måste de sakkunniga finna tungt vägande skäl tala för, att denna medelsanvisning ej gjordes så knapp, att den bleve av oväsentlig betydelse för den ifrågavarande arbetslöshetens bemästrande. Med denna utgångspunkt ansåge de sakkunniga, att ett belopp av minst 2,000,000 kronor borde ställas till förfogande för ändamålet.

Under den förutsättning, att detta belopp komme att användas med lika delar till skogsutdikningsföretag och till företag av beskaffenhet att kunna understödjas med bidrag från statens skogsodlingsanslag, samt att de bidragsbeviljande myndigheterna ägde bekomma 15 procent av beviljade statsbidrag till markägarna för förvaltningskostnadernas täckande, komme denna summa om 2,000,000 kronor att skapa arbeten till ett värde av 3,864,733 kronor. Efter ett dagsverkspris av 5 kronor gäve detta 772,946 dagsverken.

Under återopande av det anförda hava de sakkunniga hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om ett extra reservationsanslag av minst 2,000,000 kronor, att ställas till förfogande för utförande av skogsvårdsåtgärder å enskildas marker i enlighet med de grunder, de sakkunniga föreslagit i förevarande utlåtande.

Över 1931 års skogssakkunnigas ifrågavarande utlåtande hava infordrade yttranden avgivits den 16 december 1931 av statskontoret, den 19 i samma månad av domänstyrelsen, som därvid tillika överlämnat av styrelsen från överjägmästarna i de fem nordligaste distrikten infordrade yttranden, den 8 i samma månad av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och den 17 i samma månad av statens arbetslöshetskommission.

Statskontoret har anfört, att med hänsyn till rådande statsfinansiella situation vissa betänkligheter givetvis kunde resas mot föreliggande förslag om uppförande å riksstaten för nästkommande budgetår av ett nytt anslag å icke mindre än 2,000,000 kronor. Då emellertid anslaget i fråga närmast vore avsett att användas för arbetslöshetens bekämpande och det alltså torde få antagas, att genom anslagets beviljande en motsvarande minskning i utgiftsbelastningen å det allmänna anslaget till bekämpande av arbetslösheten komme att äga rum, torde det måhända icke vara något att erinra mot anvisandet av ifrågavarande anslag, helst som, såsom av de sakkunniga framhållits, med detsamma skulle komma att understödjas produktiv verksamhet. I betraktande härav och med fästet avseende jämväl å det förhållandet, att enligt föreliggande förslag enskilda skulle komma att i betydande mån få bi-

draga till kostnaderna för lindrande av arbetslösheten bland ifrågavarande kategorier av arbetare, ansåge sig statskontoret icke böra avstyrka beviljandet av ifrågavarande anslag, under förutsättning att utrymme för detsamma kunde beredas af riksstaten för nästkommande budgetår.

Överjägmästaren i övre Norrbottens distrikt har anfört, bland annat, följande. Skogsvårdsarbeten kunde med fördel utföras, förutom under sommaren, under en kortare tid på våren mellan avverkningarnas avslutande och flottningsarbetenas påbörjande samt under höstmånaderna före avverkningarnas igångsättande, vilka tider i regel kännetecknades af bristande arbetstillgång. De sakkunnigas förslag, att även bolagen skulle tillerkännas bidragsrätt, vore af den största betydelse för att lindra arbetslösheten, enär bolagen uteslutande begagnade sig af lejd arbetskraft, under det att enskilda skogsägare för skogsvårdsarbeten i regel disponerade egen arbetskraft. Gentemot vad de sakkunniga föreslagit syntes det dock med fog kunna ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att med bidragsrätten förknippa det villkoret, att för arbetets utförande företrädesvis skulle användas i bidragstagarens tjänst eventuellt tidigare anställd personal, som af vederbörande kommuns arbetslöshetskommitté eller organ med motsvarande uppgift förklarats vara arbetslös eller i behov af hjälp. Dylika bestämmelser kunde giva anledning till betänkliga tvister mellan arbetsgivare och arbetare och syntes för öfrigt ej heller vara erforderliga, då de arbeten, som genom bidragen kommo till utförande, under alla förhållanden måste leda till en lindring af arbetslösheten och sålunda tjäna sitt syfte. En föreskrift, att skogsvårdsarbeten skulle planläggas å bolagsskogar endast inom sådana trakter, där verklig arbetslöshet rådde, syntes fullt betryggande. Anordningen med särskilda skogsstatstjänstemän för handhavandet af bidragsärendena beträffande lappmarksskogarna syntes ej påkallad, då dylika ärenden hittills utan olägenhet handlagts af på respektive revir tillgänglig personal.

Överjägmästaren i nedre Norrbottens distrikt har likaledes i huvudsak tillstyrkt de sakkunnigas förslag men ifrågasatt lämpligheten af bestämmelsen, att endast arbetslösa skulle anlitas, enär det blott vore en formalitet, att vederbörande antecknades såsom arbetslös, och sådan registrering säkerligen i stor utsträckning skedde utan närmare undersökning. Vidare avstyrkes anordningen med tillsättande af särskilda skogsstatstjänstemän för ifrågavarande verksamhet.

Överjägmästaren i Skellefteå distrikt har funnit synnerligen välbetänkt, att de sakkunniga i sitt förslag även medtagit marker, lydande under lappmarkslagen. I berörda trakter hade skogsvårdsåtgärder varit starkt eftersatta samt vore i förhållande till markens avkastning dyrbara. Mycket talade för att vid fördelning af ett blivande anslag lappmarksskogarna erhöles ett vida högre bidrag än enbart deras areal i förhållande till totalarealen skulle kunna motivera. Villkoret att arbetet skulle företrädesvis utföras af personer, som af arbetslöshetsorganen upptagits som arbetslösa, syntes ej vara lämpligt. Då markägaren själv skulle bestrida en del af kostnaderna, borde han med sitt folk få utföra de arbeten, som kunde medhinnas utan arbetets fördröjande. Tillfyllest vore, att anslaget beviljades med hänsyn till att arbetslöshetstrycket skulle minskas. Å lappmarksskogarna borde arbetet planeras och bidragsersättas genom revirpersonalen under överjägmästarens överinseende. Inom sagda skogar borde bidraget för både beståndsvård och dikning utgå med 50 procent af kostnaden.

Överjägmästaren i Umeå distrikt har ansett, att förslaget kunde vara ägnat att lätta trycket av krav på andra arbetslöshetsunderstöd. Försöksvis borde prövas, huruvida ej det ifrågasatta administrationsarbetet inom lappmarkslagens giltighetsområde kunde handhavas av revirens personal, givetvis med viss utökning, vilken personal redan nu hade arbetet med de enskildas skogar till stor del sig anförtrott och förvärvat erfarenhet på området.

Enahanda synpunkt i avseende å administrationsfrågan har framförts av *överjägmästaren i Härnösands distrikt*.

Domänstyrelsen har i nuvarande läge på trävaru- och arbetsmarknaden funnit det vara erforderligt, att ett anslag anvisades av den storlek, högst 2,000,000 kronor, som ur statsfinansiell synpunkt kunde finnas skälig, för användning enligt i huvudsak de grunder, som de sakkunniga angivit. Anslaget borde betraktas som ett anslag till motverkande av arbetslösheten. Det torde komma att väsentligen förbrukas i Norrland och till avsevärt större del å trävarubolagens än å mindre hemmansägares skogar. Ett strängt fasthållande vid grundsatsen, att de åtgärder, vartill anslaget finge användas, skulle vara räntabla vid normalt förhållande mellan virkespriser och arbetskostnader, vore ägnat att väsentligt minska tillgången å arbeten, vartill bidrag kunde anvisas. Det ifrågasatta förvaltningsbidraget av 15 procent till de bidragsbeviljande myndigheterna torde ofta icke förslå till täckande av de verkliga administrationskostnaderna. I övrigt hade styrelsen intet att erinra mot de sakkunnigas förslag.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har skänkt de sakkunnigas förslag sin fulla anslutning. Med livlig tillstyrkan av detta ville centralrådet endast framhålla lämpligheten av att det måtte förbehållas Kungl. Maj:t att närmare utforma de grunder, som skola gälla för fördelningen av anslaget mellan de bidragsbeviljande myndigheterna, så att denna fördelning på ändamålsenligaste sätt må kunna ske med hänsyn till den ifrågavarande arbetslöshetens omfattning i olika landsdelar och därav följande medelsbehov.

Statens arbetslöshetskommission har till en början meddelat följande uppgifter om antalet anmälda hjälpsökande inom jordbruk och skogsantering per den 31 oktober 1931.

Stockholms län	60	Älvsborgs län	35
Uppsala »	127	Skaraborgs »	—
Södermanlands »	39	Värmlands »	1,602
Östergötlands »	21	Örebro »	135
Jönköpings »	28	Västmanlands »	65
Kronobergs »	42	Kopparbergs »	772
Kalmar »	85	Gävleborgs »	1,725
Gotlands »	4	Västernorrlands »	2,781
Blekinge »	19	Jämtlands »	792
Kristianstads »	39	Västerbottens »	744
Malmöhus »	50	Norrbottens »	911
Hallands »	11		
Göteborgs och Bohus län	47		Summa 10 134.

Kommissionen har härefter anfört följande. Ehuru de tillämnade arbetena enligt de sakkunniga ej skulle kunna komma till stånd förrän omkring mitten av år 1932, torde nu anförda siffror i stort sett angiva

de delar av landet, där särskild hänsyn torde böra ägnas skogsarbetarnas belägenhet. Mest utsatta för arbetslöshet vore sålunda Västernorrlands, Värmlands, Gävleborgs och Norrbottens län, övriga Norrlandslän samt Kopparbergs län. Eventuella åtgärder i här föreslagen riktning syntes därför till huvudsaklig del böra komma dessa landsdelar till godo. — Vad anginge frågan om understödjande av skogliga arbeten, som syftade till skogens framtida båtnad, funne kommissionen det väl motiverat, att i en tid, då arbetstillfällen i den normala produktionen saknades, medel anvisades till arbetslöshetens bekämpande på detta sätt. Ehuru det vore avsett, att arbetena skulle bedrivas i den öppna arbetsmarknaden, torde man ändock med säkerhet kunna antaga, att desamma verkligen komme behövande arbetslösa till hjälp. — I avseende å sätet för arbetens anordnande och vad därmed sammanhängde, syntes följande böra framhållas. Det vore beklagligt, att skogsvårdsarbeten av tekniska skäl icke alls eller endast i mycket begränsad utsträckning kunde igångsättas under innevarande vinter i nordligare delar av landet, under vilken tid ett betydande hjälpbehov onekligen komme att förefinnas. Det syntes därför ligga vikt uppå, att sådana anordningar vidtoges, att de nya arbetstillfällena kunde bli tillgängliga så tidigt som möjligt instundande vår. Åtminstone i Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län kunde i lyckligt fall skogsvårdsarbeten påbörjas omkring den 1 maj och i vissa trakter än tidigare. — De sakkunniga hade tänkt sig, att arbetskraften, med företrädesrätt för respektive skogsägares eget arbetsfolk, skulle hänvisas av respektive arbetslöshetskommittéer. Kommissionen hade med hänsyn till att dessa kommittéer även hade uppgiften att vara arbetsförmedlingsorgan funnit en dylik åtgärd ändamålsenlig. Jämväl syntes de beslutande myndigheterna, skogsvårdsstyrelserna och överjägmästarna, böra vid arbetenas fördelning mellan olika kommuner samråda med dessa arbetslöshetsorgan.

Under hänvisning till det anförda har statens arbetslöshetskommission tillstyrkt, att medel måtte anvisas för utförande av skogsvårdsåtgärder å enskilda marker efter i huvudsak de grunder, som av de sakkunniga föreslagits.

Det av 1931 års skogssakkunniga framlagda förslaget är, i enlighet med *Departementschefen.* de i förberörda statsrådsprotokoll den 16 oktober 1931 angivna riktlinjer, avsett att samtidigt tjäna två ändamål, nämligen beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket och främjande av skogsvården.

Den till följd av depressionen inom skogsbruket rådande arbetslösheten har gjort sig starkt kännbar inom stora delar av landets skogsbygder, särskilt i Norrland, och hårt drabbat dem, som för sin försörjning äro beroende av arbete i skogarna. Samtidigt förefinnes stort behov av skogsvårdande åtgärder, vilkas genomförande dock särskilt under rådande tidsläge för skogsbruket kräver ekonomiskt bistånd från det allmännas sida. Dylika åtgärder, ägnade att höja skogsmarkens avkastningsförmåga, äro med hänsyn till landets omfattande skogsarealer och beroende av skogshushållningen av mycket stor betydelse samt därför förtjänta av understöd av allmänna medel. Då det utav de sakkunniga under instämmande av de hörda myndigheterna framlagda förslaget är ägnat att i hög grad tillgodose

viktiga sociala och nationalekonomiska intressen, vill jag tillstyrka åtgärders vidtagande i angivna syften.

Jag förordar alltså, att för nästkommande budgetår å riksstaten uppföres ett särskilt anslag för tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar. Då de ifrågasatta åtgärderna till stor del äro betingade av rådande krisförhållanden och de i ämnet erforderliga bestämmelserna i vissa avseenden måste erhålla sin utformning med hänsyn härtill, synes det vara lämpligast, att det nya anslaget skiljes från redan befintliga anslag för främjande av skogsutdikning och skogsodling.

Från det nya anslaget torde i nära anslutning till de sakkunnigas förslag böra få anvisas *dels* statsbidrag till utförande inom område, varå skogsvårdslagen eller förordningen angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden eller lagen om husbehovsskogar inom vissa områden äger tillämpning, av torrläggningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, *dels* statsbidrag till utförande inom område, som nyss sagts, av sådant företag, avseende skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion, som omförmäles i mom. 1 av kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag, *dels ock* särskilda förvaltningsbidrag ävensom understödsbidrag för vissa åtgärder till vidmakthållande av skog, som genom företag av sistangiven art upptragits med hjälp av statsbidrag. Vad nu föreslagits rörande de ändamål, vartill det nya anslaget skulle få användas, skiljer sig från gällande bestämmelser om användningen av statens skogsutdikningsanslag respektive statens skogsodlingsanslag därutinnan, att medan de äldre anslagen äro begränsade till områden, varå 1923 års skogsvårdslag äger tillämpning, den nya bidragsverksamheten skulle omfatta även skogar, å vilka den s. k. lappmarkslagen eller lagen om husbehovsskogar äger tillämpning, något som måste tillerkännas stor betydelse med hänsyn till behovet i berörda trakter av såväl förbättrad skogsvård som beredandet av ökade försörjningstillfällen för befolkningen. Till frågan om de organisatoriska anordningar, som dylik utvidgning av giltighetsområdet påkallar, återkommer jag senare.

Vad härefter angår villkoren i övrigt för ifrågavarande bidragsverksamhet, torde — likaledes i viss anslutning till de sakkunnigas förslag — härom böra föreskrivas, att gällande bestämmelser rörande statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag respektive statens skogsodlingsanslag skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse i avseende å den nya verksamheten, under iakttagande dock av i huvudsak följande ändringar: *att* ur det nya anslaget må utgå statsbidrag jämväl till aktiebolag, *att* statsbidrag må utgå allenast till företag, vars utförande finnes vara ägnat att lindra eller motverka arbetslöshet inom orten, *att* skogsvårdsstyrelserna äga ingiva framställningar om erhållande dels av

medel för utdelande av ifrågakommande statsbidrag dels ock av förvaltningsbidrag utan iakttagande av särskild tidsbestämmelse, att bidrags-tagare skall vara skyldig att, sedan statsbidrag beviljats och planen för företaget vederbörligen godkänts, vid äventyr av att bidragsrätten må kunna förklaras förverkad utan uppskov igångsätta företaget, samt att de uppgifter, som enligt bestämmelserna rörande statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag respektive statens skogsodlingsanslag ankomma på skogsvårdsstyrelse, skola, då fråga är om statsbidrag till företag inom område, varå förordningen angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden eller lagen om husbehovsskogar inom vissa områden äger tillämpning, i stället handhavas av domänstyrelsen med biträde av vederbörande skogsstatspersonal efter vad Kungl. Maj:t närmare bestämmer. I de fall, som sist avses, bör förvaltningsbidrag tillgodokomma domänverket.

Vad särskilt angår det av mig sålunda tillstyrkta förslaget av bidragsrätt för aktiebolag må framhållas följande. Till en början erinras, att i det sakkunnigbetänkande (st. off. utr. 1926: 29), som låg till grund för statsmakternas beslut 1927 angående statens skogsutdikningsanslag, uttalades, att ehuruval skogsmarkernas utdikning vore ett stort samhälleligt intresse, i vems ägo än marken befunne sig, det dock icke vore lika nödvändigt att med statsunderstöd bispringa alla markägare. Här efter anfördes i betänkandet huvudsakligen följande. Aktiebolagen borde såväl med hänsyn till det mera stadigvarande och uthålliga intresse, de kunde förväntas hava av sina skogsmarkers utveckling och förbättring, som ock på grund av sin i regel mera solida ekonomi anses äga förutsättningar att i högre grad än andra enskilda skogsägare av egna medel bekosta utdikningar på sina marker. I statsrådsprotokollet vid avlåtande av propositionen nr 156/1927 angående statens skogsutdikningsanslag framhöll föredragande departementschefen, att han med hänsyn till nyssnämnda uttalande funne bidrag tillsvidare ej böra utgå till aktiebolag. I det sakkunnigbetänkande (st. off. utr. 1929: 27), som låg till grund för statsmakternas beslut 1930 angående statens skogsodlingsanslag, uttalades, att i likhet med vad som gällde i fråga om bidrag från statens skogsutdikningsanslag statsbidrag från skogsodlingsanslaget ej borde utgå till aktiebolag. I propositionen nr 74/1930 angående statens skogsodlingsanslag föreslogs emellertid, att rätt till statsbidrag principiellt medgäves även aktiebolag. Jordbruksutskottet anförde härom i sitt utlåtande nr 74/1930, att de skäl, vilka tidigare anförts för att från rätt till bidrag från skogsutdikningsanslaget undanta aktiebolag, syntes utskottet i stort sett äga giltighet även beträffande skogsodlingsanslaget samt att utskottet i varje fall i avvaktan på närmare erfarenhet rörande efterfrågan på bidrag från det senare anslaget ansåge understöd därifrån ej böra utgå till aktiebolag. — Det av mig nu förordade förslaget, att jämväl aktiebolag skall beredas rätt att

ur det nya anslaget erhålla bidrag för skogsvårdande åtgärder, skulle möjligen kunna anses innebära ett frångående av de för statens hitörande understödsverksamhet av statsmakterna godtagna principerna. Beaktas bör emellertid, att förslaget icke inrymmer bestämmelser om rätt för bolagen att erhålla bidrag ur statens skogsutdiknings- och skogsodlingsanslag utan allenast avser bidragsrätt beträffande det nya anslaget för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder. Skola dessa åtgärder få åsyftad verkan att skyndsamt bereda tillgång till behöfliga ökade arbetstillfällen för befolkningen i skogsbygderna, lär det vara av stor vikt, att medverkan erhålles även från trävarubolagen, vilka äro innehavare av mycket stora skogsarealer särskilt i Norrland och vilka vid förekommande arbetens utförande i särskilt hög grad kunna bereda selsättning åt lejd arbetskraft. I förenämnda framställning från ett nyligen hållet möte i Sundsvall med ombud för 108 norrländska kommuner har också framhållits nödvändigheten av att bolagen under rådande tidsförhållanden bliva delaktiga av ifrågakommande bidrag. Jag har följaktligen funnit förslaget om rätt för aktiebolagen att komma i åtnjutande av bidrag ur det nya anslaget vara förtjänt av att bifallas.

Då såsom jag nyss tillstyrkt gällande bestämmelser för statens skogsutdiknings- och statens skogsodlingsanslag skola i tillämpliga delar ländas till efterrättelse för bidrag ur det nya anslaget, i den mån ej annat följer av vad jag förut förordat, innebär detta, bland annat, att den rätt, som enligt åsyftade bestämmelser tillerkänts skogssällskapet att jämsides med skogsvårdsstyrelserna förmedla bidrag, även skall gälla i avseende å det nya anslaget.

Vad härefter angår anslagsbeloppets storlek har det visserligen icke varit möjligt att på förhand verkställa närmare beräkning om medelsbehovet. Med hänsyn till rådande stora efterfrågan på bidrag särskilt ur statens skogsutdikningsanslag, i vilket avseende jag hänvisar till utredningen under punkt 137 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition, samt det förhållandet, att det nya anslaget kommer att omfatta jämväl lappmarkerna och stå öppet även för bolag, har man all anledning antaga, att efterfrågan på bidrag kommer att bliva avsevärd. Det nya anslagets syftemål synes vidare kräva, att ett betydande belopp finnes till förfogande. Jag har för den skull i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag ansett mig böra förordas uppförande för budgetåret 1932/1933 av ett reservationsanslag för ändamålet till belopp av 2,000,000 kronor. I vad mån anslagsbeloppet skall användas å ena sidan för skogsutdikning och å andra sidan för skogsodling torde få avgöras av Kungl. Maj:t med hänsyn tagen till inkommande ansökningar för ett vart av nämnda ändamål.

Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder utfärda erforderliga bestämmelser för anslagets användning. Li-

kaledes torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa fördelning av förevarande anslag mellan bidragsbeviljande myndigheter, varvid fördelningen bör verkställas med hänsyn till det inom olika orter föreliggande behovet av här avsedda bidrag sådant detta tagit sig uttryck i inkomna bidragsansökningar eller på annat sätt kunnat konstateras. Då det är av vikt, att ifrågavarande skogsvårdsarbeten redan under instundande vår må kunna planläggas och snarast igångsättas, torde nyss åsyftade bestämmelser böra omedelbart träda i kraft, med den inskränkning dock att från anslaget anvisade medel icke må utbetalas förrän efter ingången av budgetåret 1932/1933.

Med anledning av vad i förberörda framställning från ett möte i Sundsvall anförts rörande frågan om ökad användning av inhemskt bränsle vill jag slutligen omnämna, att 1931 års skogssakkunniga i enlighet med det åt dem givna uppdraget för närvarande äro sysselsatta med nämnda spörsmål och att deras arbete härmed framskridit därhän, att utlåtande med vissa förslag i ämnet torde vara att förvänta under instundande vår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkta grunder, av statsbidrag för vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 2,000,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.